

Наталія Карач

кандидат філологічних наук, старший викладач Чортківського навчально-наукового інституту підприємництва і бізнесу, kara4natali@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРОВАНОГО ПІДХОДУ ДО ВИВЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ БОГДАНА ЛЕПКОГО

Сучасний учень потребує вмінь та навичок сприймати світ цілісно, а отже, відповідно адекватно реагувати на виклики і проблеми складної реальності. Саме це зумовлює активізацію гібридних форм навчання, де домінує інтегрований підхід, дієвий на уроках вивчення української літератури. З одного боку, він дозволяє поєднати теоретичний і практичний аспекти навчальної дисципліни, а з іншого – комплексно спримати матеріал, синтезуючи знання учнів із різних наукових чи мистецьких сфер. Так, повноцінне вивчення художнього твору передбачає:

- окреслити історичний контекст (і часу написання, і зображених подій);
- простежити взаємозв'язок тексту з різними видами мистецтва – малярством, музикою, театром, кіно та ін.

Звичайно, інтегровані уроки вимагають ґрунтовної підготовки вчителя, котрий мусить на уроці бути всебічно освіченим і глибоко начитаним фахівцем: одночасно літератором, істориком, філософом, політологом, мистецтвознавцем, екологом. Хоча ідеально такі заняття вимагають співпраці-колаборації зусиль різних учителів із допоміжних предметів. Тільки тоді можна говорити про інтеграцію на уроці української літератури на досить високому рівні.

Перевагою інтегрованого уроку, вважаємо, формування м'яких навиків (soft skills), що полягають в емоційному насамперед залученні до навчання, значній самоорганізації учня через спільні створення і реалізацію проєктів, презентацій, моделей поведінки. Учителі та учні комунікують у дружній атмосфері, професійній співпраці, толерантній взаємодії, конструюючи новий навчальний сенс – читацькі компетентності, креативність, робота у команді, мовна грамотність, медіаграмотність, ораторські здібності, участь у дискусії, а

відтак критичне мислення, тайм-і конфлікт-менеджмент, лідерство, емпатія, стресостійкість та ін.

Інтегроване навчання мотивує в учнів дослідницький інтерес, пошукову роботу, уважно-критичний, нешаблонний підхід до літературознавчих матеріалів, підібраних учителем для інтеграції. А це сьогодні – архізавання літературної освіти.

Творчість Богдана Лепкого особливо надається до такої форми навчання, оскільки він – багатогранна особистість: поет, прозаїк, маляр, критик, літературознавець, перекладач, педагог. Водночас – сучасник видатних постатей національної величини – Івана Франка, Михайла Драгоманова, Пантелеймона Куліша, Бориса Грінченка, Леса Українки, Ольги Кобилянської, Василя Стефаника та ін. «За обсягом його творчого ужинку він, без сумніву, по праву руку від Івана Франка...» [2, с. 142]. Тому важливо з учнями окреслити портрет Богдана Лепкого як особистості і як митця; як представника відомих українських священничих родин; як яскравої людини своєї непростой епохи. Тут доречний урок-подорож, коли учні мандрують разом із Богданом Лепким від сіл Поручин та Жуків на Бережанщині дорогами Польщі, Угорщини, Намеччини, Австрії, залучаючи інформацію з географії та історії України, психології та філософії. Поступово з географічної та історичної мозаїк складається живописна картина буття українців кінця XIX – початку XX століття, в контексті якої формувався характер українського інтелігента, інтелектуала, творця, спадкоємця націоцентричних традицій Г. Сковороди, Т. Шевченка, І. Франка.

Широку панораму суспільно-політичного життя України увиразнюватиме мистецький аспект – музика (Богдан Лепкий є автором духовного гімну «Чуєш, брате, мій...»), що консолідує українців в єдину націю, бо акумулював їхні вікові стремління до волі і незалежності) та малярство (письменник був і талановитим художником, котрий підтримував творчі взаємини з українськими (Михайлом Бойчуком, Олексою Новаківським, Іваном Северином, Іваном Трушем, Петром Холодним-старшим) та польськими (Станіславом

Висп'яньським, Леоном Вичулковським, Яном Станіславським) художниками). Відтак, вивчаючи поетичні та прозові тексти Богдана Лепкого, рекомендуємо вчителеві звертатися до монографії «Літературно-малярський дискурс творчості Богдана Лепкого» (Київ, 2012) [1] Наталії Гавдиди, де переконливо обґрунтовано синтез мистецтвознавчої ерудиції та письменницького таланту автора у статтях про розвиток українського живопису: «В'їзд Хмельницького до Києва – образ Миколи Івасюка» (1898), «Про артиста-маляра п. Северина» (1908), «Олекса Новаківський» (1911), «Як виглядав гетьман Іван Мазепа?» (1932), «Українські фрески в краківській катедрі» (1940). Така інформація дозволить вчителеві креативно відтворити рецепцію українського і західного малярства через неупереджений аналіз картин Яна Матейка та Миколи Івасюка. Як результат – розуміння механізмів і шляхів взаємопроникнення монументальності і візійності, властивих давньоруській мистецькій традиції, європейської пастельності та українського романтизму в структурі пластичного словесного образу Богдана Лепкого. Таким чином, групові форми роботи (проекти, презентації, конференції, портфоліо, форуми, експертні групи, навчальні ігри та ін.) та інші інтерактивні методи навчання, на нашу думку, дають можливість визначити й обґрунтувати специфіку творчого процесу автора – мистецький синкретизм.

Отже, під час інтегрованих уроків вивчення біографії і творчого доробку Богдана Лепкого формується критично-оцінний досвід учнів, що синтезує теоретичне, практичне, аксіологічне знання. Поєднуючи відповідну інформацію з історії літератури, літературознавства, критики, історії, географії, психології, філософії, різноманітних видів мистецтв, учні вдосконалюють навички та вміння застосування ці знання у професійній чи особистій комунікаціях, розвивають уяву та фантазію, адекватно залучаючи власний життєвий досвід в контексті того, що вивчається чи триває навколо. У такий спосіб викладач підвищує культуру навчального процесу.

Список використаної літератури

1. Гавдида Н. Літературно-малярський дискурс творчості Богдана Лепкого. Київ: Смолоскип, 2012. 228 с.
2. Зимомря М., Чоловський Б. Богдан Лепкий і Закарпаття. *Богдан Лепкий – видатний український письменник: зб. ст. та матер. урочистої академії, присвяченої 120-річчю від дня народження письменника* / від. ред. Р. Т. Гром'як, М. П. Ткачук. Тернопіль: Збруч, 1993. С. 142-146.